

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)

21 päivänä tammikuuta 2015*

Ennakkoratkaisupyyntö — Sosiaalipolitiikka — Direktiivi 2000/78/EY — 2 artiklan 1 kohta ja 2 kohdan a alakohta sekä 6 artiklan 1 ja 2 kohta — Erilainen kohtelu iän perusteella — Virkamiehet — Eläkejärjestelmä — Kansallinen lainsäädäntö, joka ei salli ennen 18 vuoden ikää suoritettujen koulutusjaksojen huomioon ottamista

Asiassa C-529/13,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Verwaltungsgerichtshof (Itävalta) on esittänyt 16.9.2013 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 8.10.2013, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Georg Felber

vastaan

Bundesministerin für Unterricht, Kunst und Kultur,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja R. Silva de Lapuerta, varapresidentti K. Lenaerts, joka hoitaa toisen jaoston tuomarin tehtäviä sekä tuomarit J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev (esittelevä tuomari) ja J. L. da Cruz Vilaça,

julkisasiamies: Y. Bot,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Itävallan hallitus, asiamiehenään C. Pesendorfer,

— Euroopan komissio, asiamiehinään B.-R. Killmann ja D. Martin,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 21 artiklan ja yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista 27.11.2000 annetun neuvoston direktiivin 2000/78/EY (EYVL L 303, s. 16) 2 artiklan 1 kohdan ja 2 kohdan a alakohdan sekä 6 artiklan 1 ja 2 kohdan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa Georg Felber on hakenut muutosta Bundesministerin für Unterricht, Kunst und Kulturin (liittovaltion opetus-, taide- ja kulttuuriministeri, jäljempänä opetusministeri) päätökseen olla ottamatta huomioon koulutusjaksoja, jotka Felber oli suorittanut ennen palvelukseen tulemistaan, hänen eläkeoikeuksiaan laskettaessa.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Direktiivi 2000/78

- 3 Direktiivin 2000/78 1 artiklan mukaan direktiivin tarkoituksena on ”luoda yleiset puitteet uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvan syrjinnän torjumiselle työssä ja ammatissa yhdenvertaisen kohtelun periaatteen toteuttamiseksi jäsenvaltioissa”.
- 4 Direktiivin 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Tässä direktiivissä ’yhdenvertaisen kohtelun periaatteella’ tarkoitetaan, ettei minkäänlaista 1 artiklassa tarkoitettuun seikkaan perustuvaa välitöntä tai välillistä syrjintää saa esiintyä.

2. Edellä olevaa 1 kohtaa sovellettaessa

- a) välittömänä syrjintänä pidetään sitä, että henkilöä kohdellaan jonkin 1 artiklassa tarkoitetun seikan perusteella epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta kohdellaan, on kohdeltu tai voitaisiin kohdella vertailukelpoisessa tilanteessa;

--”

- 5 Direktiivin 3 artiklan, jonka otsikko on ”Soveltamisala”, 1 ja 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Yhteisölle annetun toimivallan puitteissa tätä direktiiviä sovelletaan kaikkiin henkilöihin sekä julkisella että yksityisellä sektorilla, julkisyhteisöt mukaan lukien, kun kyseessä on:

--

- c) työolot ja -ehdot, myös irtisanominen ja palkka;

--

3. Tätä direktiiviä ei sovelleta julkisista tai niihin rinnastettavista järjestelmistä, kuten julkisista sosiaaliturvajärjestelmistä tai sosiaalisen suojelun järjestelmistä, suoritettuihin maksuihin.”

6 Direktiivin 6 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Sen estämättä, mitä 2 artiklan 2 kohdassa säädetään, jäsenvaltiot voivat säätää, että ikään perustuvaa erilaista kohtelua ei pidetä syrjintänä, jos sillä on kansallisen lainsäädännön puitteissa objektiivisesti ja asianmukaisesti perusteltu, erityisesti työllisyyspoliittinen, työmarkkinoita tai ammatillista koulutusta koskeva oikeutettu tavoite, ja jos tämän tavoitteen toteuttamiskeinot ovat asianmukaiset ja tarpeen.

Tällaista erilaista kohtelua voi olla erityisesti:

- a) erityisten työhönpääsyä ja ammatillista koulutusta koskevien ehtojen sekä työehtojen, myös irtisanomis- ja palkkaehtojen, käyttöön ottaminen nuorille ja ikääntyville työntekijöille sekä työntekijöille, joilla on huollettavia, heidän työelämäänsä pääsystä tukemiseksi tai heidän suojelunsa varmistamiseksi,
- b) ikään, ammatilliseen kokemukseen tai palveluajan pituuteen liittyvien vähimmäisehtojen asettaminen työhönpääsulle tai tiettyjen työhön liittyvien etujen saaminen,

--

2. Sen estämättä, mitä 2 artiklan 2 kohdassa säädetään, jäsenvaltiot voivat säätää, että ikään perustuvana syrjintänä ei pidetä eri ikärajojen vahvistamista ammatillisten sosiaaliturvajärjestelmien eläke- tai työkyvyttömyysetuuksien saamisen edellytykseksi myöskään siinä tapauksessa, että näissä järjestelmissä eri työntekijöille tai työntekijäryhmille vahvistetaan eri ikärajoja, eikä ikäkriteerien käyttämistä näitä järjestelmiä koskevissa vakuutusmatemaattisissa laskelmissa, edellyttäen, että tästä ei aiheudu sukupuoleen perustuvaa syrjintää.”

7 Direktiivin 2000/78 7 artiklan, jonka otsikko on ”Positiivinen toiminta ja erityistoimenpiteet”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Täydellisen yhdenvertaisuuden toteuttamiseksi työelämässä, yhdenvertaisen kohtelun periaate ei estä jäsenvaltioita pitämästä voimassa tai toteuttamasta erityistoimenpiteitä, joiden tarkoituksena on ehkäistä tai hyvittää haittoja, jotka liittyvät johonkin 1 artiklassa tarkoitettuun perusteeseen.”

Itävallan oikeus

8 Liittovaltion virkamiesten, heidän jälkeensä jääneiden ja heidän perheenjäsentensä eläkkeistä 18.11.1965 annetun lain (Bundesgesetz über die Pensionsansprüche der Bundesbeamten, ihrer Hinterbliebenen und Angehörigen (Pensionsgesetz 1965); BGBl., 340/1965; jäljempänä vuoden 1965 eläkelaki) 53, 54 ja 56 §:ssä säädettiin pääasian tosiseikkojen tapahtumahetkellä seuraavaa:

”Ne palvelukseentuloa edeltävät kaudet, jotka on otettava huomioon eläkkeeseen oikeuttavaa aikaa laskettaessa

53 § (1) Eläkeoikeuden tuottaviin kausiin rinnastetaan 2–4 momentissa luetellut kaudet siltä osin kuin ne ovat täyttyneet ennen eläkeoikeuden tuottavaa kautta liittovaltion palveluksessa. Nämä kaudet otetaan huomioon eläkeoikeuden tuottavina kausina.

(2) Huomioon otetaan seuraavat palvelukseen tuloa edeltävät kaudet

--

- h) – – teknisessä tai ammatillisessa keskiasteen, ylemmän keskiasteen tai akatemian oppilaitoksessa taikka muussa näihin rinnastettavassa oppilaitoksessa suoritettavan opintokokonaisuuden suorittamisen edellyttämä ajanjakso, kunhan mainitun koulutuksen lakisääteinen vähimmäiskesto ei ylity

--

Huomioon ottamatta jättäminen ja luopuminen

54 §

--

(2) Seuraavia palvelukseentuloa edeltäviä kausia ei oteta huomioon:

- a) kaudet, jotka ovat täyttyneet ennen kuin virkamies on täyttänyt 18 vuotta – –

--

Ylimääräinen eläkevakuutusmaksu

56 § (1) Virkamiehen on maksettava ylimääräinen eläkevakuutusmaksu siltä osin kuin liittovaltiolle ei ole siirretty palvelukseentuloa edeltäneiden huomioon otettujen kausien osalta mitään summaa sosiaaliturvalainsäädännön säännösten mukaisesti – – ”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 9 Vuonna 1956 syntynyt Felber on toiminut opettajan ammatissa liittovaltion virkamiehenä vuodesta 1991.
- 10 Eläkeoikeuksia laskettaessa huomioon otettavat, ennen valtionhallinnon palvelukseen tuloa täyttyneet kaudet määritettiin vuonna 1992 tehdyllä päätöksellä. Huomioon otettiin Felberin eläkeoikeuksia määritettäessä ainoastaan ne koulutusjaksot ja työskentelykaudet, jotka olivat täyttyneet sen jälkeen, kun hän oli täyttänyt 18 vuotta. Koulutusjaksoa, jonka hän oli suorittanut ennen 18 vuoden ikää, tässä tapauksessa kolmen vuoden mittaista opiskelua, ei siis otettu huomioon. Felber on vedonnut tuomioon Hütter (C-88/08, EU:C:2009:381) ja vaatinut, että jakso otettaisiin huomioon tai että hän voisi lunastaa oikeuden eläkkeeseen tältä osin ja maksaa ylimääräisen eläkevakuutusmaksun.
- 11 Landesschulrat für Salzburg (opetustoimesta vastaava Salzburgin osavaltion viranomaisen) hylkäsi hänen vaatimuksensa 25.11.2010 tekemällään päätöksellä sillä perusteella, että vuoden 1965 eläkelain 54 §:n 2 momentin a kohdassa kielletään ottamasta huomioon ennen 18 vuoden ikää suoritettuja koulutusjaksoja sellaisten Felberin kaltaisten virkamiesten osalta, joihin sovelletaan vuoden 1965 eläkelain 88 §:ää, koska heidät on otettu palvelukseen ennen 1.5.1995. Felber valitti tästä Landesschulrat für Salzburgin päätöksestä liittovaltion opetusministerille, joka hylkäsi kuitenkin hänen valituksensa 1.12.2011 tekemällään päätöksellä.
- 12 Felber haki tämän jälkeen muutosta opetusministerin päätökseen Verfassungsgerichtshofilta (valtiosääntötuomioistuim), joka totesi 5.3.2012 antamassaan päätöksessä, ettei sillä ollut toimivaltaa käsitellä asiaa, ja siirsi asian ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle. Verfassungsgerichtshof totesi kuitenkin, ettei yhdenvertaisen kohtelun perustuslaintasaisen periaatteen vastaista ole se, että

vanhuuseläkkeiden määrää laskettaessa palvelukseentuloa edeltävien koulutusjaksojen huomioon ottamiseen sovellettavat säännöt eroavat säännöistä, joita sovelletaan tällaisten kausien huomioon ottamiseen virkamiehille maksettavan palkan suuruutta määritettäessä.

- 13 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan tuomio Hütter (EU:C:2009:381) edellyttää, että kyseisen virkamiehen osalta täyttyneet työskentelykaudet ja ennen 18 vuoden ikää täyttyneet koulutusjaksot lasketaan uudestaan tavalla, joka ei ole syrjivä. Se pohtii tämän perusteella myös sitä, onko laskenta suoritettava uudelleen palkan lisäksi myös eläkeoikeuksien osalta.
- 14 Verwaltungsgerichtshof on tässä tilanteessa päättänyt lykätä asian ratkaisua ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

- ”1) ”Onko kyse – tämän rajoittamatta [perusoikeuskirjan] 52 artiklan 1 kohdan ja [direktiivin 2000/78] 6 artiklan soveltamista – perusoikeuskirjan 21 artiklan 1 kohdassa tai direktiivin 2 artiklan 1 kohdassa ja 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettua (välittömästi) ikään perustuvasta erilaisesta kohtelusta, jos keskiasteen tai ylemmän keskiasteen teknisen tai ammatillisen oppilaitoksen opiskeluaajat otetaan eläkkeessä huomioon palvelusaikaa edeltävinä kausina ainoastaan silloin, kun opiskelu tapahtuu sen jälkeen, kun virkamies on täyttänyt 18 vuotta, jolloin mainitut eläkkeessä huomioon otettavat palvelusaikaa edeltävät kaudet eivät ole merkityksellisiä ainoastaan eläkeoikeuden syntymisen vaan myös eläkkeen suuruuden kannalta, kun mainittua eläkettä (kokonaiseläkettä) pidetään kansallisessa lainsäädännössä palkkana, jota maksetaan myös virkamiehen eläkkeelle jäämisen jälkeen jatkuvan julkisoikeudellisen palvelussuhteen perusteella?
- 2) Jos ensimmäiseen kysymykseen annetaan myöntävä vastaus, voiko virkamies – perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdassa tai direktiivin [2000/78] 6 artiklassa tarkoitettuna oikeutuksen puuttuessa (katso tästä myös kolmas kysymys) – vedota perusoikeuskirjan 21 artiklan tai direktiivin [2000/78] 2 artiklan välittömään sovellettavuuteen menettelyssä, jossa on kyse hakemuksesta, joka koskee palvelusaikaa edeltävien jaksoiden huomioon otamista eläkkeessä, myös silloin, kun hän ei ole tuona ajankohtana vielä eläkkeellä, erityisesti jos tällaisen hakemuksen hylkäämisen oikeusvoimaan voitaisiin kansallisen lainsäädännön mukaan vedota – oikeustilan ollessa muuttumaton eläkkeelle jäämisen ajankohtana – häntä vastaan eläkkeen laskennassa tai uuden näiden jaksoiden huomioon ottamista koskevan hakemuksen yhteydessä?
- 3) Jos edelliseen kysymykseen annetaan myöntävä vastaus, voidaanko kyseessä oleva erilainen kohtelu oikeuttaa perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdassa tai direktiivin [2000/78] 6 artiklan 1 tai 2 kohdassa tarkoitettulla tavalla
- a) sillä, että näin myös henkilöihin, joiden syntymäpäivä on koulun alkamisvuonna koulun alkamispäivän jälkeen, tai henkilöihin, joiden käymän koulun muoto on sellainen, että yläaste jatkuu pidempään, ja joiden on tämän vuoksi käytävä koulua vielä 18 vuotta täytettyään opintojen saattamiseksi päätökseen, sovelletaan samoja edellytyksiä kuin henkilöihin, jotka saattavat keskiasteen tai ylemmän keskiasteen ammatillisen koulutuksen päätökseen jo ennen 18 vuoden ikää, myös vaikka koulunkäyntiaikojen huomioon ottaminen 18 vuoden iän täyttämisen jälkeen ei rajoitu mainittuihin tapauksiin,
- b) sillä, että näin jaksot, jolloin keskimääräisen arvion mukaan ei yleensä osallistuta työelämään eikä vastaavasti makseta vakuutusmaksuja, jätetään eläkeoikeuksien laskennan ulkopuolelle; onko tällainen oikeutus olemassa riippumatta siitä, että käytäessä keskiasteen tai ylemmän keskiasteen oppilaitosta 18 vuoden iän täyttämisen jälkeen ei myöskään tarvitse maksaa vakuutusmaksuja ja tällaiset koulunkäyntijaksot myöhemmin huomioon otettaessa on joka tapauksessa maksettava ylimääräinen eläkevakuutusmaksu,

- c) siksi, että ennen 18 vuoden iän täyttämistä täyttyneiden palvelusaikaa edeltävien jaksojen huomiotta jättäminen on rinnastettava direktiivin 6 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuun 'ikärajojen vahvistamiseen ammatillisten sosiaaliturvajärjestelmien etuuksien saamisen edellytykseksi'?"

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Alustavia huomioita

- 15 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on kysymyksillään pyytänyt unionin tuomioistuinta tulkitsemaan ikään perustuvan syrjinnän kiellon periaatetta, sellaisena kuin se on vahvistettu perusoikeuskirjan 21 artiklassa ja kuin siitä on nimenomaisesti säädetty direktiivissä 2000/78.
- 16 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä seuraa, että kun jäsenvaltiot toteuttavat toimenpiteitä, joihin sovelletaan direktiiviä 2000/78, jolla konkretisoidaan työssä ja ammatissa esiintyvän ikään perustuvan syrjinnän kiellon periaate, niiden on noudatettava tätä direktiiviä (ks. vastaavasti tuomio Prigge ym., C-447/09, EU:C:2011:573, 48 kohta ja tuomio Tyrolean Airways Tiroler Luftfahrt, C-132/11, EU:C:2012:329, 22 kohta).
- 17 Näin ollen pääasiassa, jossa asianosaisina ovat yksityinen oikeussubjekti ja kansallinen viranomainen, esitettyjä kysymyksiä on tarkasteltava yksinomaan direktiivin 2000/78 kannalta.

Ensimmäinen ja kolmas kysymys

- 18 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa ensimmäisellä ja kolmannella kysymyksellään vastauksen siihen, onko direktiivin 2000/78 2 artiklan 1 kohtaa ja 2 kohdan a alakohtaa sekä 6 artiklan 1 ja 2 kohtaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, joka estää sellaisten koulutusjaksojen huomioon ottamisen eläkeoikeutta myönnettäessä ja vanhuuseläkkeen määrää laskettaessa, jotka virkamies on suorittanut ennen 18 vuoden ikää, vaikka tällaiset jaksot otetaan huomioon silloin, kun ne on suoritettu tämän iän saavuttamisen jälkeen.
- 19 Ensiksi on varmistuttava siitä, että pääasiassa kyseessä oleva kansallinen lainsäädäntö kuuluu direktiivin 2000/78 soveltamisalaan. Direktiivin 3 artiklan 1 kohdan a ja c alakohdasta johtuu, että sitä sovelletaan Euroopan unionille annetun toimivallan puitteissa ”kaikkiin henkilöihin sekä julkisella että yksityisellä sektorilla, julkisyhteisöt mukaan lukien”, kun kyseessä ovat yhtäältä ”työn – – harjoittamista koskevat edellytykset, myös valinta- ja työhönottoperusteet, alasta ja ammattiasemasta riippumatta” ja toisaalta ”työolot ja -ehdot, myös irtisanominen ja palkka”.
- 20 Direktiivin 2000/78 soveltamisala ei sen 3 artiklan 1 kohdan c alakohdan ja 3 kohdan, luettuina yhdessä tämän direktiivin johdanto-osan 13 perustelukappaleen kanssa, perusteella kata sosiaaliturvajärjestelmiä ja sosiaalisen suojelun järjestelmiä, joiden tarjoamia etuja ei rinnasteta palkkaan, sellaisena kuin tämä käsite on ymmärrettävä SEUT 157 artiklan 2 kohtaa sovellettaessa (ks. vastaavasti tuomio HK Danmark, C-476/11, EU:C:2013:590, 25 kohta ja tuomio Dansk Jurist- og Økonomforbund, C-546/11, EU:C:2013:603, 25 kohta).
- 21 SEUT 157 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuun palkan käsitteeseen kuuluvat kaikki edut, jotka maksetaan rahana tai luontoisetuna, välittömästi tai tulevaisuudessa, jos työnantaja maksaa ne, vaikka välillisestikin, työntekijälle hänen suorittamastaan työstä (tuomio HK Danmark, EU:C:2013:590, 26 kohta ja tuomio Dansk Jurist- og Økonomforbund, EU:C:2013:603, 26 kohta).

- 22 Käsiteltävässä pääasiassa on riitautettu se, ettei eläkkeeseen oikeuttavan ajan laskennassa ole otettu huomioon koulutusjaksoja, jotka Felber oli suorittanut ennen 18 vuoden ikää ja ennen tuloaan liittovaltion palvelukseen.
- 23 Ennakkoratkaisupyynnöstä käy ilmi, että vanhuuseläkkeen määrä riippuu palveluskausista ja niihin rinnastettavista kausista sekä virkamiehelle maksetun palkan suuruudesta. Vanhuuseläke on työnantajan työntekijöilleen suoraan työsuhteen perusteella tulevaisuudessa maksama rahamääräinen suoritus. Eläke on nimittäin katsottu kansallisessa oikeudessa palkaksi, jonka maksamista jatketaan palvelussuhteessa, joka jatkuu vielä senkin jälkeen kun virkamiehelle on alettu myöntää eläke-etuuksia. Eläke on tämän perusteella katsottava SEUT 157 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuksi palkaksi.
- 24 Edellä esitetystä seuraa, että epäämällä tällaista vanhuuseläkettä laskettaessa osalta virkamiehistä ennen 18 vuoden ikää suorittettujen koulutusjaksojen huomioon ottamisen vuoden 1965 eläkelain 54 §:n 2 momentin a kohta vaikuttaa näiden virkamiesten palkkaan direktiivin 2000/78 3 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettulla tavalla. Näin ollen direktiiviä sovelletaan pääasiassa kyseessä olevan kaltaiseen tilanteeseen.
- 25 Toiseksi siitä, johtaako pääasiassa kyseessä oleva kansallinen lainsäädäntö ikään perustuvaan erilaiseen kohteluun työssä ja ammatissa, on todettava, että direktiivin 2000/78 2 artiklan 1 kohdan mukaan ”yhdenvertaisen kohtelun periaate” on ymmärrettävä siten, ettei minkäänlaista tämän direktiivin 1 artiklassa mainittuun seikkaan, kuten ikään, perustuvaa välitöntä tai välillistä syrjintää saa esiintyä. Direktiivin 2 artiklan 2 kohdan a alakohdassa täsmennetään, että 2 artiklan 1 kohtaa sovellettaessa välittömänä syrjintänä pidetään sitä, että henkilöä kohdellaan jonkin sen 1 artiklassa tarkoitetun seikan perusteella epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta vertailukelpoisessa tilanteessa olevaa kohdellaan, on kohdeltu tai voitaisiin kohdella.
- 26 Vuoden 1965 eläkelain 53 §:n 2 momentin h kohdan mukaan huomioon on otettava aika, jota teknisessä tai ammatillisessa keskiasteen, ylemmän keskiasteen tai akatemian oppilaitoksessa taikka muussa näihin rinnastettavassa oppilaitoksessa suoritettavan opintokokonaisuuden suorittaminen edellyttää, kunhan mainitun koulutuksen lakisääteinen vähimmäiskesto ei ylity. Vuoden 1965 eläkelain 54 §:n 2 momentin a kohdassa huomioon ottaminen rajataan kuitenkin koulutusjaksoihin, jotka virkamies on suorittanut täytettyään 18 vuotta.
- 27 Kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuim on todennut, pääasiassa kyseessä olevan kaltainen kansallinen lainsäädäntö suosii henkilöitä, jotka päättävät tai aloittavat tällaisten koulutuksen suorittamisen 18 vuotta täytettyään, koska vain heidän osaltaan otetaan huomioon koulutusjaksot, jotka he ovat suorittaneet keskiasteen tai ylemmän keskiasteen teknisessä tai ammatillisessa oppilaitoksessa ennen tuloaan liittovaltion palvelukseen. Tämän kaltaisilla säännöksillä henkilöitä kohdellaan eri tavalla sen perusteella, minkä ikäisinä he ovat suorittaneet koulutuksensa. Tämä peruste voi johtaa kahden sellaisenkin henkilön kohtelemiseen eri tavalla ainoastaan heidän ikänsä vuoksi, jotka ovat suorittaneet samantyyppisen koulutuksen. Tällaisella säännöksellä otetaan näin ollen käyttöön direktiivin 2000/78 2 artiklan 1 kohdassa ja 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettu ikään perustuva erilainen kohtelu (ks. analogisesti tuomio Hütter, EU:C:2009:381, 38 kohta).
- 28 Kolmanneksi on tutkittava, voidaanko tällainen erilainen kohtelu kuitenkin oikeuttaa direktiivin 2000/78 6 artiklan 1 kohdan perusteella.
- 29 Säännöksen ensimmäisen kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat säätää, ettei ikään perustuvaa erilaista kohtelua pidetä syrjintänä, jos se on kansallisen lainsäädännön puitteissa objektiivisesti ja asianmukaisesti perusteltu, erityisesti työllisyyspoliittisella, työmarkkinoita tai ammatillista koulutusta koskevalla oikeutetulla tavoitteella ja jos tämän tavoitteen toteuttamiskeinot ovat asianmukaiset ja tarpeen.

- 30 Ensinnäkin kysymyksestä, onko pääasiassa kyseessä olevan kansallisen lainsäädännön tavoite oikeutettu, unionin tuomioistuin on useita kertoja todennut, että jäsenvaltioilla on laaja harkintavalta päätettäessä pyrkimisestä johonkin tiettyyn sosiaali- ja työllisyyspoliittiseen tavoitteeseen ja tämän lisäksi myös määriteltäessä toimenpiteet, joilla kyseinen tavoite voidaan toteuttaa (tuomio Specht ym., C-501/12–C-506/12, C-540/12 ja C-541/12, EU:C:2014:2005, 46 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 31 Unionin tuomioistuimelle toimitetusta oikeudenkäyntiaineistosta käy ilmi, että sellaisten kausien huomioon ottaminen, jotka ovat täyttyneet palvelussuhteen ulkopuolella ennen virkamiehen palvelukseen tuloa, on poikkeussääntö, joka on otettu käyttöön, jottei eläkeoikeuksien saamisen osalta kohdeltaisi epäsuotuisammin virkamiehiä, jotka ovat ennen liittovaltion palvelukseen tuloaan suorittaneet korkeamman koulutuksen suhteessa virkamiehiin, joiden palvelukseenottaminen ei edellytä mitään erityistä koulutusta ja jotka ovat näin voineet tulla liittovaltion palvelukseen heti 18 vuotta täytettyään. Virkamiesten eläkejärjestelmän säännöt on muotoiltu siis siten, että vanhuuseläkkeen määrää laskettaessa huomioon otettavan kokonaistyöuran katsotaan alkavan iässä, jota valtion palvelukseen tulolta vähintään edellytetään. Pääasiassa riitautetulla kansallisella lainsäädännöllä pyritään yhdenmukaistamaan ajankohta, jolloin maksuja eläkejärjestelmään aletaan suorittaa, ja näin eläkkeeseen oikeuttavan iän huomioon ottaminen. Tässä yhteydessä se, ettei ennen 18 vuoden ikää suoritettuja koulutusjaksoja voida ottaa huomioon, on perusteltavissa sillä, ettei asianomainen henkilö lähtökohtaisesti ole tällaisilla ajanjaksoilla palkkatyössä, joka olisi perusteena eläkemaksujen suorittamiselle eläkejärjestelmään.
- 32 Sikäli kuin tällaiseen tavoitteeseen pyrittäessä voidaan taata kaikkien tietyllä sektorilla työskentelevien henkilöiden yhdenvertaisen kohtelun periaatteen kunnioittaminen suhteessa heidän työsuhteensa olennaiseen osaan, kuten eläkkeelle siirtymisen ajankohtaan, tavoitetta on pidettävä oikeutettuna työllisyyspoliittisena tavoitteena (ks. vastaavasti tuomio komissio v. Unkari, C-286/12, EU:C:2012:687, 61 kohta).
- 33 Toiseksi on varmistuttava direktiivin 2000/78 6 artiklan 1 kohdan sanamuodon mukaisesti siitä, että valitut tavoitteen toteuttamiskeinot ovat asianmukaiset ja tarpeen silloin, kun jäsenvaltiot käyttävät niille tunnustettua laajaa harkintavaltaa, josta on muistutettu tämän tuomion 30 kohdassa.
- 34 Vuoden 1965 eläkelain 54 §:n 2 momentin a kohdan asianmukaisuudesta voidaan unionin tuomioistuimelle toimitetun aineiston perusteella yhtäältä todeta, että julkisen hallinnon palvelukseen tuleminen alaikäraja on vahvistettu 18 vuodeksi, mikä merkitsee sitä, ettei virkamies voi kuulua virkamiesten eläkejärjestelmään ja maksaa sen vakuutusmaksuja ennen kuin hän on tämä ikäinen.
- 35 Näin ollen sillä, että tällä säännöksellä estetään ennen 18 vuoden ikää suoritettujen koulutusjaksojen huomioon ottaminen, kyetään saavuttamaan sellainen oikeutettu työllisyyspoliittinen tavoite, jolla pyritään antamaan kaikille virkamiesten eläkejärjestelmään kuuluville mahdollisuus aloittaa eläkemaksujen suorittaminen saman ikäisinä ja hankkia oikeus täysimääräiseen vanhuuseläkkeeseen ja takaamaan näin virkamiesten yhdenvertainen kohtelu.
- 36 Siihen, onko pääasiassa riitautetulla kansallisella lainsäädännöllä ylitetty se, mikä on tarpeen sillä tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi, todettakoon toisaalta, että pääasiassa kyseessä olevan vaatimuksen kohteena oli keskiasteen tai ylemmän keskiasteen teknisessä tai ammatillisessa oppilaitoksessa suoritettujen koulutusjaksojen huomioon ottaminen eikä – kuten tuomiossa Hütter (EU:C:2009:381) – työskentelykausien huomioon ottaminen.
- 37 Pääasiassa riitautettu kansallinen lainsäädäntö on tältä kannalta tarkasteltuna katsottava johdonmukaiseksi siihen perusteluun nähden, jonka ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on tuonut esiin, eli siihen, että sellaiset jaksot jätetään vanhuuseläkkeen laskemisessa huomiotta, joiden aikana asianomainen henkilö ei maksa eläkejärjestelmän vakuutusmaksuja.

- 38 Näin on yhtäältä siksi, että kyseessä olevien kaltaisten koulutusjaksojen ajalta ei makseta tällaisia maksuja. Toisaalta ennakkoratkaisupyynnössä on todettu, että virkamiehen ennen 18 vuoden ikää suorittamat koulutusjaksot katsotaan palvelusaikaan rinnastettaviksi kausiksi – ja siten voidaan ottaa huomioon eläkkeeseen oikeuttavaa aikaa laskettaessa – vain, jos eläkejärjestelmään on vuoden 1965 eläkelain 56 §:ssä säädetyn vaatimuksen mukaisesti maksettu ylimääräinen vakuutusmaksu, joka vastaa näitä puuttuvia maksuja. Unionin tuomioistuimelle toimitetusta aineistosta käy ilmi, että tämä ylimääräinen vakuutusmaksu vastaa sitä puuttuvaa määrää, jota asianomainen ei ole opiskeluaikanaan maksanut pakollisina vakuutusmaksuina eläkejärjestelmään. Ylimääräisellä vakuutusmaksulla on siis kompensoiva tehtävä.
- 39 Kun otetaan huomioon, että jäsenvaltioille on tunnustettu laaja harkintavalta päätettäessä pyrkimisestä johonkin tiettyyn sosiaali- ja työllisyyspoliittiseen tavoitteeseen ja myös määriteltäessä toimenpiteet, joilla kyseinen tavoite voidaan toteuttaa, vuoden 1965 eläkelain 54 §:n 2 momentin a kohdan kaltainen säännös on asianmukainen toimenpide edellä 31 ja 32 kohdassa mainittujen tavoitteiden saavuttamisen kannalta eikä sillä ylitetä sitä, mikä on tarpeen näiden tavoitteiden saavuttamiseksi.
- 40 Ensimmäiseen ja kolmanteen kysymykseen on näin ollen vastattava, että direktiivin 2000/78 2 artiklan 1 kohtaa ja 2 kohdan a alakohtaa sekä 6 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, etteivät ne ole esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, joka estää sellaisten koulutusjaksojen huomioon ottamisen eläkeoikeutta myönnettäessä ja vanhuuseläkkeen määrää laskettaessa, jotka virkamies on suorittanut ennen 18 vuoden ikää siltä osin kuin yhtäältä se on objektiivisesti ja asianmukaisesti perusteltu oikeutetulla työllisyys- ja työmarkkinapoliittisella tavoitteella ja kuin toisaalta se on tämän tavoitteen saavuttamiseksi asianmukainen ja tarpeellinen keino.

Toinen kysymys

- 41 Ensimmäiseen ja kolmanteen kysymykseen esitetty vastaus huomioon ottaen toiseen kysymykseen ei ole tarpeen vastata.

Oikeudenkäyntikulut

- 42 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (toinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista 27.11.2000 annetun neuvoston direktiivin 2000/78/EY 2 artiklan 1 kohtaa ja 2 kohdan a alakohtaa sekä 6 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, etteivät ne ole esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, joka estää sellaisten koulutusjaksojen huomioon ottamisen eläkeoikeutta myönnettäessä ja vanhuuseläkkeen määrää laskettaessa, jotka virkamies on suorittanut ennen 18 vuoden ikää siltä osin kuin yhtäältä se on objektiivisesti ja asianmukaisesti perusteltu oikeutetulla työllisyys- ja työmarkkinapoliittisella tavoitteella ja kuin toisaalta se on tämän tavoitteen saavuttamiseksi asianmukainen ja tarpeellinen keino.

Allekirjoitukset